

Inventaris 2011

I. Inleiding

Dit is de vijfde openbare inventaris van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming (EDPS) als adviseur voor EU-wetgevingsvoorstellen en documenten die daarmee verband houden. De inventaris maakt deel uit van de jaarlijkse werkcyclus van de EDPS. Eenmaal per jaar brengt de EDPS op retrospectieve wijze verslag uit van zijn activiteiten in een jaarverslag. Daarnaast publiceert de EDPS een inventaris van zijn voorgenomen advieswerk voor het komende jaar.

De achtergrond van deze inventaris wordt geschetst in de beleidsnota van 18 maart 2005 “De EDPS als adviseur van de communautaire instellingen voor wetgevingsvoorstellen en documenten die daarmee verband houden”.¹ In deze nota zet de EDPS uiteen wat zijn beleid is op het gebied van raadpleging over wetgevingsvoorstellen, één van zijn hoofdtaken krachtens artikel 28, lid 2, en artikel 41 van Verordening (EG) nr. 45/2001. De werkwijze van de EDPS wordt beschreven in hoofdstuk 5 van de beleidsnota. Een belangrijk onderdeel van deze werkwijze bestaat in de selectie en planning (en regelmatige aanpassing daarvan) die nodig zijn om zijn adviesfunctie doeltreffend te kunnen vervullen.

De voornaamste bronnen van de inventaris van dit jaar zijn, zoals gewoonlijk, het wetgevings- en werkprogramma 2011 van de Commissie, alsmede het actieplan ter uitvoering van het programma van Stockholm, de digitale agenda voor Europa van de Commissie alsook andere planningdocumenten van de Commissie die daarmee verband houden. De inventaris is opgesteld door de medewerkers van de EDPS. Tijdens het opstellingsproces werd aan belanghebbenden in de Commissie de kans geboden om een bijdrage te leveren. Deze bijdragen worden zeer op prijs gesteld.

De inventaris bestaat uit twee documenten:

- dit inleidende gedeelte, waarin een korte analyse van de context wordt gegeven en de prioriteiten van de EDPS voor 2011 worden opgesomd,
- een bijlage met de relevante voorstellen van de Commissie en andere documenten die onlangs zijn goedgekeurd of die geprogrammeerd zijn, en die de aandacht van de EDPS vereisen.

De bijlage is voor het eerst gepubliceerd in december 2006 en sindsdien normaliter driemaal per jaar bijgewerkt².

Zodra de EDPS zijn advies heeft uitgebracht (of een andere openbare reactie heeft gegeven) inzake een bepaald document, wordt het document in beginsel geschrapt uit de bijlage. Het

¹ Zie de website van de EDPS, onder “The EDPS” >> “Publications” >> “Papers”.

² Behalve in december vindt de bijwerking in het algemeen genomen in mei en september plaats.

moet echter worden benadrukt dat de betrokkenheid van de EDPS bij het wetgevingsproces niet eindigt nadat hij zijn advies heeft uitgebracht. In uitzonderlijke gevallen kan het onderwerp opnieuw verschijnen in de bijlage, wanneer de EDPS van plan is een tweede advies uit te brengen. De adviezen van de EDPS staan ook op zijn website.³

II. Korte analyse van de context

Vanwege de publicatie van het werkprogramma 2010 van de Commissie, alsmede het actieplan ter uitvoering van het programma van Stockholm, respectievelijk in maart en april, werd de inventaris van verleden jaar later dan gebruikelijk gepubliceerd, namelijk in juni in plaats van in december. Bijgevolg zijn slechts zes maanden voorbij gegaan sinds deze publicatie. Verscheidene initiatieven die in de inventaris van 2010 zijn opgenomen werden door de EU-wetgevers overgeheveld naar 2011 en zullen verder worden vervolgd.

Bijgevolg kunnen we ervan uitgaan dat de belangrijkste tendensen en prioriteiten die in de inventaris van 2010 werden vastgesteld nu grotendeels nog van toepassing zijn. In het laatste halfjaar heeft er echter een aantal belangrijke ontwikkelingen plaatsgevonden, vooral als gevolg van door de Commissie goedgekeurde mededelingen. Zij gaf haar goedkeuring aan een mededeling inzake een integrale aanpak van de bescherming van persoonsgegevens in de Europese Unie⁴, aan een mededeling inzake een digitale agenda voor Europa⁵, alsmede aan verscheidene mededelingen die de tenuitvoerlegging van de hoofdstukken van het programma van Stockholm inzake gegevensuitwisseling op gang brengen.⁶ Een andere belangrijke ontwikkeling is dat significante stappen zijn gezet naar onderhandelingen met derde landen over akkoorden inzake gegevensbescherming, vooral met de Verenigde Staten over een algemeen akkoord tussen de EU en de VS inzake gegevensbescherming en ook met een aantal andere derde landen inzake de uitwisseling van passagiersgegevens.

Ingevolge de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon op 1 december 2009 werd de vroegere pijlerstructuur afgeschaft, wat belangrijke veranderingen voor de politieke en justitiële samenwerking in strafzaken tot gevolg heeft gehad. De nieuwe juridische context na Lissabon heeft ook gevolgen voor de activiteiten van de EDPS. De huidige praktijk, waarbij de EDPS als wetgevend adviseur de wetgever adviseert over wetgevende activiteiten die relevant zijn voor de gegevensbescherming op alle EU-beleidsgebieden, is bekrachtigd.

a. Naar een nieuw juridisch kader voor gegevensbescherming

Het verdrag van Lissabon benadrukt en versterkt het recht op gegevensbescherming. Het recht op gegevensbescherming wordt uiteengezet in artikel 8 van het EU-Handvest van de grondrechten, dat nu dezelfde juridische waarde heeft als de verdragen. Het recht is bovendien vastgelegd in artikel 16 VWEU, dat thans de uniforme juridische basis vormt voor de aanneming van wetgeving inzake gegevensbescherming. Deze nieuwe juridische basis heeft de discussie over de herziening van de EU-regelgeving inzake gegevensbescherming een stevige impuls gegeven. Op 4 november 2010 publiceerde de Europese Commissie een mededeling die een integrale aanpak van de bescherming van persoonsgegevens in de Europese Unie voorschrijft. De Commissie heeft verscheidene

³ Onder "Consultation" >> "Opinions"

⁴ COM(2010) 609 definitief.

⁵ COM(2010) 245 definitief.

⁶ Bijv. COM (2010) 386 definitief, "Het terrorismebestrijdingsbeleid van de EU", COM(2010) 385 definitief, "Overzicht van het informatiebeheer op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht", COM (2010) 673 definitief, "De EU-internetveiligheidsstrategie in actie".

hoofdzaken en -doelstellingen vastgelegd die in de toekomst moeten worden herzien, waaronder veranderingen die gericht zijn op de versterking van de rechten van de individuen, een verder uitwerken van de internemarktdimensie van gegevensbescherming, de herziening van de gegevensbescherming op het gebied van politieke en justitiële samenwerking in strafzaken, een betere omgang met de globalisering en versterking van de handhaving. De EDPS juicht het initiatief van de Commissie toe. De EDPS is ervan overtuigd dat het wetgevingsvoorstel of hierop volgende voorstellen even ambitieus dienen te zijn en de doeltreffendheid van de instrumenten inzake gegevensbescherming werkelijk moeten verhogen. De EDPS bepleit in het bijzonder een versterking van de huidige regels voor gegevensbescherming en ondersteunt het opnemen van de politieke en justitiële samenwerking (momenteel geregeld door het afzonderlijke kaderbesluit 2008/977/JBZ) in de nieuwe wetgevende tekst. Een voorstel voor een nieuw juridisch kader wordt in 2011 verwacht. Het nieuwe juridische kader voor gegevensbescherming is een van de topprioriteiten van de EDPS in 2011.

b. Verdere ontwikkeling van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht

In december 2009 werd het programma van Stockholm goedgekeurd. Het programma is de opvolger van het programma van Den Haag en bepaalt de prioriteiten voor de ontwikkeling van de Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en recht in de komende vijf jaar. Het programma van Stockholm benadrukt de noodzaak om persoonsgegevens te beschermen in een door snelle technologische veranderingen gekenmerkte mondiale samenleving waarin de uitwisseling van informatie geen grenzen kent.

Het programma onderstreept ook de noodzaak om gegevens uit te wisselen voor de veiligheid van Europa en introduceert de ontwikkeling van een strategie voor interne veiligheid. Bij het ontwikkelen van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht moet de Europese wetgever constant het juiste evenwicht zoeken tussen veiligheid en het vrije verkeer van burgers enerzijds en de bescherming van hun privacy en persoonsgegevens anderzijds. De hierboven genoemde mededelingen inzake gegevensuitwisseling duiden erop dat de Commissie deze taak ernstig neemt.

Het spreekt vanzelf dat alle maatregelen ter zake die vervat zijn in het actieplan van Stockholm en de verschillende mededelingen nauwkeurig zullen worden bekeken door de EDPS. De EDPS wijst in het bijzonder op de instelling van een systeem voor in- en uitreis en het programma voor geregistreerde reizigers (Registered Traveller Programme), de geplande richtlijn betreffende het gebruik van PNR-gegevens voor rechtshandavingsdoeleinden, de invoering van een Europees TFTP (Programma voor het traceren van terrorismefinanciering), de oprichting van EUROSUR, de eventuele invoering van een EU-ESTA (elektronisch systeem voor reisvergunningen) en het gebruik van beveiligingsscaners in luchthavens. Al deze initiatieven hebben belangrijke implicaties voor de gegevensbescherming. Hij zal ook de onderhandelingen met derde landen over akkoorden inzake gegevensbescherming op de voet volgen. Niet in de laatste plaats zal de EDPS actief deelnemen aan de herziening van de richtlijn betreffende de bewaring van gegevens en erop toezien of er behoefte aan een dergelijke richtlijn bestaat en op de omvang van een dergelijke maatregel.

c. Technologische ontwikkelingen: de digitale agenda voor Europa

In mei 2010 heeft de Commissie haar mededeling over een digitale agenda voor Europa gepubliceerd. In de digitale agenda worden prioritaire maatregelen uiteengezet om de

aanleg van supersnel internet te bespoedigen en het potentieel van digitale technologieën te ontsluiten voor particulieren en ondernemingen. Veel aangekondigde initiatieven die verband houden met de digitale agenda kunnen aanzienlijk relevant zijn vanuit het oogpunt van gegevensbescherming, zoals het kader voor elektronische identiteit (eID) en authenticatie en de herziening van de richtlijn betreffende hergebruik van overheidsinformatie. De EDPS zal tevens de voorstellen blijven volgen die de invoering van nieuwe technologie op gebieden als het wegvervoer (het e-mobiliteitspakket) en energie (het gebruik van intelligente netten) beogen. Daarnaast zal hij ook de mededeling over privacy en vertrouwen in het digitale Europa en de herziening van de richtlijn betreffende radioapparatuur en telecommunicatie-eindapparatuur nader bekijken.

d. Andere gebieden

In het algemeen zal de EDPS waakzaam blijven ten opzichte van alle andere initiatieven die aanzienlijke gevolgen kunnen hebben voor de gegevensbescherming. De EDPS zal in 2011 vooral de nieuwe initiatieven op het gebied van het vervoer nader bekijken, waartoe onder andere het initiatief inzake lichaamsscanners behoort. Hij zal zijn aandacht ook vestigen op de gegevensuitwisseling op grote schaal die zou kunnen plaatsvinden in het kader van het informatiesysteem interne markt (IMI) en in het systeem voor samenwerking op het gebied van consumentenbescherming en in het kader van het project e-justitie. Hij zal ook verder een bijdrage leveren aan het overleg inzake een nieuwe regelgeving inzake transparantie, voor zover het om gegevensbescherming gaat. Dit overleg heeft zelfs aan belang gewonnen na het oordeel van het Hof van Justitie in de zaak *Bavarian Lager*.⁷

III. Prioriteiten van de EDPS voor 2011

Het beleid van de EDPS als adviseur inzake EU-wetgeving en documenten die daarmee verband houden, zal niet veranderen. Het produceren van consistente resultaten is van essentieel belang. Hierbij streeft de EDPS ernaar om het juiste evenwicht te zoeken tussen gegevensbescherming en andere (openbare) belangen. Zoals de voorgaande jaren heeft de EDPS het voornemen om advies uit te brengen over alle wetgevingsvoorstellen die een wezenlijk effect op de gegevensbescherming hebben. De EDPS kan ook ingaan op niet-wetgevende maatregelen, wanneer het daarbij om wezenlijke kwesties inzake gegevensbescherming gaat. Hieronder volgt een niet-exclusieve lijst van de voornaamste kwesties waarop de EDPS zich in de loop van 2011 hoogstwaarschijnlijk zal concentreren:

- a. Naar een nieuw juridisch kader voor gegevensbescherming
 - Herziening van het EU-kader voor gegevensbescherming.
 - Herziening van de regelgeving inzake gegevensbescherming, toepasbaar op EU-niveau.
 - Beëindiging van het lopende werk op volgende belangrijke gebieden: verduidelijking van de begrippen ‘aansprakelijkheid’ en ‘toestemming’ en de kwestie van het toepasselijke recht en de rechterlijke bevoegdheid (ook samen met nationale gegevensbeschermingsautoriteiten in het kader van de Groep Artikel 29).
- b. Verdere ontwikkeling van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht
 - EU-PNR

⁷ Zaak C-28/08, *Europese Commissie/The Bavarian Lager Co. Ltd.*, nog niet gepubliceerd in de jurisprudentie van het Hof van Justitie en van het Gerecht van eerste aanleg.

- EU-TFTP
 - Herziening van de richtlijn betreffende de bewaring van gegevens
 - Grensbeheer en systeem voor in- en uitreis
 - Programma voor geregistreerde reizigers (RTP)
 - EU-ESTA
 - EUROSUR
 - Terrorisme en bevrozing van tegoeden
 - Onderhandelingen over akkoorden met derde landen inzake gegevensbescherming
- c. Technologische ontwikkelingen en de digitale agenda
- Mededeling over privacy en vertrouwen in de digitale EU
 - E-mobiliteitspakket
 - Regelgevend kader voor snelle netten
 - Herziening van de richtlijn betreffende hergebruik van overheidsinformatie
 - Herziening van de richtlijn betreffende radioapparatuur en telecommunicatie-eindapparatuur
- d. Andere gebieden
- Initiatieven op het gebied van het vervoer (waaronder het gebruik van lichaamsscanners)
 - Samenwerking tussen de douanediensden
 - E-justitie, IMI en SSCB
 - Herziening van de verordening inzake transparantie.

Brussel, december 2010